23/09/2022

Π. Παυλόπουλος: Ο Ιωάννης Καποδίστριας ως θεμελιωτής του Νεότερου Ελληνικού Κράτους

/ Γνώμες

«**Ο Ιωάννης Καποδίστριας και οι ιστορικοί δεσμοί των Ιονίων Νήσων με τη Γενεύη**» ήταν το θέμα της ομιλίας του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας και Επίτιμου Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. **Προκοπίου Παυλοπούλου** στο πλαίσιο του Συμποσίου **«Ημέρες Ιωάννη Καποδίστρια»**, που οργάνωσαν στην **Κέρκυρα**, στην έδρα της Ιονίου Ακαδημίας, η «**Περιφέρεια Ιονίων Νήσων**», το «**Ίδρυμα Hardt για την μελέτη της κλασσικής αρχαιότητας**» και η «**Ελβετική Αρχαιολογική Σχολή**».

Η ομιλία του Προκόπη Παυλόπουλου

Ο **Ιωάννης Καποδίστριας**, πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας, υπήρξε όχι μόνον ένας **από τους μεγαλύτερους πολιτικούς της Νεότερης Ελλάδας,** αλλά και ένας κορυφαίος διπλωμάτης, ο οποίος, προτού αναλάβει τα ηνία της διακυβέρνησης της Πατρίδας μας και ενόσω υπηρετούσε στην Ρωσική αυλή, επηρέασε και διαμόρφωσε, όσο κανένας άλλος Έλληνας, την διεθνή πολιτική

σκηνή της εποχής του.

Ο Μεγάλος αυτός Έλληνας γεννήθηκε στο πανέμορφο και με τόσο ένδοξη ιστορία Νησί της Κέρκυρας, στα ιερά χώματα του οποίου και αναπαύεται αιωνίως. Η πλήρης αφοσίωσή του στην αγωνιώδη προσπάθειά του να οικοδομήσει Κράτος, μέσα στο χάος του μετεπαναστατικού τοπίου που παρέλαβε μετά την επιτυχία της Εθνεγερσίας του 1821, υπήρξε μοναδική και ανυπέρβλητη, πραγματική «Εθνική Παρακαταθήκη» προσήλωσης στο Εθνικό Χρέος και διαρκές παράδειγμα προς μίμηση, ιδίως για τους Έλληνες Πολιτικούς.

Είναι αδύνατο ν' αναφερθεί κανείς λεπτομερώς, στο πλαίσιο μιας τέτοιας ομιλίας, σε όλους τους σταθμούς της λαμπρής πολιτικοδιπλωματικής πορείας του Ιωάννη Καποδίστρια. Ας μου επιτραπεί, λοιπόν, ν' αναφερθώ σε ορισμένους εξ αυτών:

Ι. Η αρχική πολιτική πορεία του Ιωάννη Καποδίστρια.

Η πρώτη ανάμειξη του Ιωάννη Καποδίστρια με την πολιτική λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο της Ιονίου Πολιτείας.
Α. Τον Απρίλιο του 1801, κλήθηκε ν' αντικαταστήσει τον πατέρα του, Αντώνιο-Μαρία Καποδίστρια, στην αποστολή που αυτός είχε αναλάβει, μαζί με τον Νικόλαο Σιγούρο, για την αποκατάσταση της τάξης στην Κεφαλονιά. Έτσι, στις 27 Απριλίου του 1801, αποβιβάσθηκε μαζί με τον Σιγούρο στην Κεφαλονιά και με την ιδιότητα των αυτοκρατορικών επιτρόπων ανέλαβαν προσωπικώς την διοίκηση του Νησιού. Στις αρχές Σεπτεμβρίου, και αφού είχε αποκατασταθεί πλήρως η τάξη, επέστρεψαν στην Κέρκυρα.

Β. Τον Απρίλιο του 1803, ο Ιωάννης Καποδίστριας αναλαμβάνει την θέση του Γραμματέως του Κράτους στο Τμήμα Εξωτερικών Υποθέσεων, έχοντας ως αρμοδιότητα την επικοινωνία με τους επιτετραμμένους της Δημοκρατίας στο εξωτερικό. Τον Μάιο του 1805, ύστερα από πρόταση του Ρώσου πληρεξουσίου, η Γερουσία εξέλεξε δεκαμελή επιτροπή, στην οποία συμπεριλαμβανόταν και ο Ιωάννης Καποδίστριας, προκειμένου να συντάξει έκθεση ως προς τις διατάξεις του Συντάγματος που θα έπρεπε ν' αναθεωρηθούν. Η έκθεση παραδόθηκε τον επόμενο χρόνο και οι μεταρρυθμίσεις εγκρίθηκαν λίγους μήνες αργότερα. Τον Μάιο του 1806, έληξε η θητεία του ως Γραμματέως του Κράτους και τον επόμενο μήνα ανέλαβε την διεύθυνση της Δημόσιας Σχολής της Δημοκρατίας, που είχε ιδρυθεί με δική του πρωτοβουλία.

Γ. Στις εκλογές του 1806, ο Ιωάννης Καποδίστριας εξελέγη όγδοος σε ψήφους Πληρεξούσιος στην Κέρκυρα. Εξελέγη, επίσης, Γραμματέας της Γερουσίας και, στην συνέχεια, Γραμματέας και Εισηγητής της Επιτροπής που θα συνέτασσε το

σχέδιο του νέου Συντάγματος. Κατά την άσκηση των εν λόγω καθηκόντων του διαφώνησε με τον Ρώσο πληρεξούσιο, Ζακυνθινό κόμη Γεώργιο Μοτσενίγο, καθώς οι αλλαγές που πρότεινε ήταν, κατά πολύ, πιο φιλελεύθερες σε σχέση με αυτές της Ρωσικής αυλής. Παρ' όλα αυτά, και προς αποφυγήν αδιεξόδου, ο Ιωάννης Καποδίστριας εισηγήθηκε στην Γερουσία την ψήφιση του Συντάγματος με το επιχείρημα ότι κανένα άλλο σύνταγμα δεν είχε εγκριθεί και ότι μόνο αυτό που είχε προτείνει ο Γεώργιος Μοτσενίγος θα τύγχανε έγκρισης από την Ρωσική αυλή.

ΙΙ. Τα γεγονότα της Λευκάδας.

Κατ' αυτήν την περίοδο λαμβάνουν χώρα στην Λευκάδα ορισμένα εξαιρετικής σημασίας γεγονότα που αφενός μαρτυρούν τις εξαιρετικές ικανότητες του Ιωάννη Καποδίστρια, όχι μόνο στον διπλωματικό στίβο –όπου ήταν ήδη γνωστές- αλλά και στον στρατιωτικό τομέα. Αφετέρου, δείχνουν την ετοιμότητα των Ελλήνων Οπλαρχηγών να πολεμήσουν για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό.

Α. Συγκεκριμένα, κατά την διάρκεια του Ρωσο-Τουρκικού πολέμου (1807-1912) και στο πλαίσιο της συμμαχίας του Ναπολέοντα με τον Σουλτάνο, ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων πρότεινε στους Γάλλους την οργάνωση ενός αντιπερισπασμού, μ' επίθεση στην Λευκάδα. Με τον αντιπερισπασμό αυτόν, θα υποχρεωνόταν ο Ρωσικός στρατός ν' αποσπάσει δυνάμεις από την Κέρκυρα προς την Λευκάδα, οι οποίες έτσι δεν θα μπορούσαν να διατεθούν στο κύριο μέτωπο της Ρωσο-Γαλλικής αναμέτρησης στην Δαλματία. Ο Αλή Πασάς μάλιστα, χωρίς να περιμένει γαλλική απάντηση, άρχισε αμέσως να συγκεντρώνει δυνάμεις, πυροβόλα και πυρομαχικά στην απέναντι ακτή, όπου ενίσχυσε το φρούριο του Αγίου Γεωργίου, προετοιμάζοντας την εισβολή στην Λευκάδα. Όλα αυτά συνέβησαν από τον Δεκέμβριο του 1806 έως τον Φεβρουάριο του 1807.

Β. Η Ιόνιος Πολιτεία διόρισε τον νεαρό Ιωάννη Καποδίστρια, στις 2 Ιουνίου 1807, έκτακτο στρατιωτικό διοικητή της Αγίας Μαύρας. Φθάνοντας στην Λευκάδα, πρώτο μέλημά του υπήρξε η οργάνωση της άμυνας από στεριά και θάλασσα. Η Λευκάδα χωριζόταν από την ηπειρωτική Ελλάδα με μία αβαθή τάφρο.

Η τάφρος διανοίχθηκε και τοποθετήθηκαν τρία πυροβολοστάσια για την προάσπισή της. Κάλεσε όλο τον λαό να βοηθήσει στο έργο αυτό και δεν δίστασε να εργασθεί και ο ίδιος, ώστε να εμπνεύσει και να εμψυχώσει τους Λευκαδίτες. Αφού δε ολοκλήρωσε την οργάνωση της άμυνας από την ξηρά, ο Ιωάννης Καποδίστριας οργάνωσε και την άμυνα από την θάλασσα.

Μίσθωσε πλοία από Κεφαλονίτες πλοιάρχους, φοβούμενος ενδεχόμενη συνεργασία

του Γαλλικού ναυτικού με τον Αλή Πασά. Ο Αλή Πασάς, τελικά, βλέποντας την οργανωμένη άμυνα και έχοντας την απειλή των ηπειρωτικών στρατιωτικών σωμάτων στα μετόπισθεν του στρατού του, αποχώρησε. Επρόκειτο για μεγάλη στρατιωτική νίκη του ίδιου του Ιωάννη Καποδίστρια.

Γ. Σπουδαίο ιστορικό γεγονός της εποχής αυτής –και αδικαιολογήτως υποβαθμισμένο ως σήμερα- υπήρξε η σύναξη των Οπλαρχηγών που προκάλεσε ο Ιωάννης Καποδίστριας, μαζί με τον Μητροπολίτη Άρτης Ιγνάτιο, η οποία πραγματοποιήθηκε στην παραλία του «Μαγεμένου» στην Νικιάνα, τον Ιούλιο του 1807. Μαζεύτηκαν πολλοί Οπλαρχηγοί, όπως ο Αντώνης Κατσαντώνης, ο Κίτσος Μπότσαρης, ο Λάμπρος Τζαβέλας, ο Γρίβας, ο Βαρνακιώτης, ο Μπουκουβάλας κ.ά. Λέγεται ότι εκεί γνώρισε ο Ιωάννης Καποδίστριας τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη.

Ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης αναφέρει χαρακτηριστικά: «Το μεγαλύτερον, το θαυμαστότερον, το ελληνικότερον κατόρθωμα του αειμνήστου Καποδιστρίουυπήρξεν η εν Λευκάδι συγκέντρωσις όλων των ενδοξωτέρων καπετανάτων της Ρούμελης προς υπεράσπισιν της κινδυνευούσης Λευκάδος. Και ο αδελφικός σύνδεσμος όστιςπροέκυψεν εκ της συγκεντρώσεως ταύτης μεταξύ των σημαντικοτέρων οπλαρχηγών της δουλωμένης Ελλάδος. Οι κλέφταιμετεμορφώθησαν εις κλεφτουριάν, δηλαδή απέβαλον την ιδέαν της ατομικής κεχωρισμένης κατά των εχθρών αντιδράσεως και συνησπίσθησαν και συνετάχθησαν υπό την αρχηγίαν του Κατσαντώνη εις στρατόνεθνικόν, με έν και μόνον σύνθημα, άσπονδον κατά των τυράννων της πατρίδοςπόλεμον, με ένα και μόνον σκοπόν, την απελευθέρωσιν της βασανιζομένης μητρός των».

Ας σημειωθεί ότι κατά την διάρκεια αυτής της σύναξης, ο Ιωάννης Καποδίστριας, απευθυνόμενος στους Καπεταναίους, έκανε την ακόλουθη πρόποση: «Ελπίζω η Πατρίς να σας καλέσει συντόμως δια σκοπόν πολύ υψηλότερον». Ο Κατσαντώνης, απαντώντας εκ μέρους όλων των Οπλαρχηγών, ορκίσθηκε να μην καταθέσει τα όπλα προτού δει την ανεξαρτησία της Ελλάδας.

Δ. Στο μεταξύ, οι Ρώσοι ηττήθηκαν από τον Ναπολέοντα, συνήψαν ανακωχή μαζί του και υπέγραψαν την Συνθήκη του Τιλσίτ, στις 8 Ιουλίου του 1807. Τα Επτάνησα παραχωρήθηκαν στην Γαλλία και η Επτάνησος Πολιτεία καταργήθηκε. Ο Εθνικός Ξεσηκωμός για την απελευθέρωση της Πατρίδας μας έπρεπε να περιμένει ως το 1821. Όμως, η σύναξη των Οπλαρχηγών στου «Μαγεμένου», κάτω από την ιστορική καρυδιά, με πρωτοβουλία του Ιωάννη Καποδίστρια και του Μητροπολίτη Άρτης Ιγνατίου, μπορεί να εκληφθεί και ως ο «οιωνός» που «προανήγγειλε» την σύναξη της Αγίας Λαύρας την 25η Μαρτίου 1821 καθώς και την μετέπειτα έλευση του Ιωάννη Καποδίστρια ως Πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας, τον Ιανουάριο του 1828.

III. Ο Ιωάννης Καποδίστριας ως Πολιτικός και Διπλωμάτης στην Ρωσία.

Αφού αρνήθηκε τα αξιώματα που του προσέφερε ο Γάλλος στρατηγός Μπερτιέ (Berthier), ο Ιωάννης Καποδίστριας αποδέχθηκε την πρόταση που ήλθε από την Ρωσία, τον Μάιο του 1808, όταν ο Κόμης Νικόλαος ΠέτροβιτςΡουμιάντσεφ, επικεφαλής του Υπουργείου Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, του απέστειλε επιστολή με την οποία, αφού του ανακοίνωνε ότι τιμήθηκε με τον τίτλο του Ιππότη Β’ Τάξεως του Τάγματος της Αγίας Άννας, τον προσκαλούσε στην Αγία Πετρούπολη, όπου αυτός κατέφθασε τον Ιανουάριο του επομένου έτους. Τελικώς, ο Ιωάννης Καποδίστριας διορίσθηκε στο Υπουργείο Εξωτερικών ως κρατικός σύμβουλος και έτσι ξεκίνησε η λαμπρή διπλωματική του σταδιοδρομία.

Συγκεκριμένα:

Α. Μετά από μια σειρά επιτυχών διπλωματικών ελιγμών του Ιωάννη Καποδίστρια στην Ελβετία, όπου, ως μυστικός απεσταλμένος του Τσάρου Αλέξανδρου, κατόρθωσε ν’ ακυρώσει τα σχέδια της Αυστρίας και του Μέττερνιχ για εγκαθίδρυση φίλα προσκείμενης κυβέρνησης, με σκοπό να εξασφαλίσουν άδεια διέλευσης των αυστριακών στρατευμάτων από την ελβετική επικράτεια, ο Τσάρος Αλέξανδρος τον διόρισε έκτακτο απεσταλμένο του και πληρεξούσιο υπουργό για την Ελβετία.

Από την θέση αυτή ο Ιωάννης Καποδίστριας συνέβαλε τα μέγιστα στην θέσπιση του Ελβετικού Συντάγματος πάνω στις αρχές της αρχαιοελληνικής άμεσης δημοκρατίας και συνεισέφερε, με προσωπικά προσχέδια, στο ελβετικό πολιτειακό σύστημα, το οποίο προέβλεπε αυτόνομα κρατίδια (καντόνια) ως μέλη της Ελβετικής Ομοσπονδίας. Η συμμετοχή της Γενεύης στο νέο αυτό κρατίδιο υπήρξε καθαρά δική του πρωτοβουλία. Θεωρείται ο πρώτος επίτιμος Πολίτης της

Ελβετίας. Τους δεσμούς που τον έδεναν εξ αρχής με την Πατρίδα καταδεικνύει μ’ ενάργεια το ότι με δικά του χρήματα σπούδασαν 300 Ελληνόπουλα στην Ευρώπη, αλλά –τι περίεργο «παιχνίδι της μοίρας» (!)- σύμφωνα με μια εκδοχή, και ο ένας εκ των δύο δολοφόνων του.

Β. Στις αρχές Σεπτεμβρίου 1814, άρχισε το Συνέδριο της Βιέννης. Συνέδριο σταθμός για την Ευρωπαϊκή Ιστορία, στο οποίο ο Ιωάννης Καποδίστριας συμμετέσχε ως μέλος της Ρωσικής αντιπροσωπείας. Στα τέλη του 1814, διορίσθηκε αντιπρόσωπος της Ρωσίας στις επίσημες συνεδριάσεις της Επιτροπής των Πέντε. Η παρουσία του Ιωάννη Καποδίστρια στο Συνέδριο της Βιέννης κρίνεται ως καταλυτική, καθώς με τις συμβουλές του επηρέασε αποφασιστικά τον Τσάρο. Κατά την μαρτυρία του ιππότη φον Γκεντς, συμβούλου του Μέττερνιχ, η τελική πράξη του Συνεδρίου, που υπογράφηκε τον Μάιο του 1815, ήταν δημιούργημα του Ιωάννη Καποδίστρια και του ιδίου.

Γ. Μία από τις σημαντικότερες επιτυχίες στην προσωπική διαδρομή του ως διπλωμάτη, υπήρξε η σύναψη της Συνθήκης των Παρισίων, της 5ης Νοεμβρίου 1815, όταν ο Ιωάννης Καποδίστριας, εκπροσωπώντας την Ρωσία, πέτυχε να εξασφαλίσει τόσο την ακεραιότητα της Γαλλίας -αφού προηγουμένως είχε πείσει για την ορθότητα αυτής της επιλογής τον ίδιο τον Τσάρο- όσο και την επιβολή συνταγματικής διακυβέρνησης στα Επτάνησα.

Με δική του παρέμβαση κατέστη δυνατόν οι Ηνωμένες Πολιτείες των Ιονίων Νήσων ν’ αποκτήσουν τα βασικά χαρακτηριστικά Κράτους. Δηλαδή Σύνταγμα, Ένοπλες Δυνάμεις, εκλεγμένη Κυβέρνηση και Σημαία. Μετά την επιτυχία του αυτή, ο Τσάρος διόρισε τον Ιωάννη Καποδίστρια Γραμματέα επί των Εξωτερικών Υποθέσεων, θέση που θα μοιραζόταν με τον ήδη διορισθέντα, το 1814, Νέσελροντ.

Δ. Το 1820 και το 1821 συμμετείχε στα Συνέδρια του Τροπάου και του Λάϊμπαχ. Στα δύο αυτά Συνέδρια ο Τσάρος Αλέξανδρος, επηρεασμένος από τον Μέττερνιχ, ακολούθησε την πολιτική της Αυστρίας, παραμερίζοντας σε μεγάλο βαθμό τον Ιωάννη Καποδίστρια. Στο Συνέδριο του Λάϊμπαχ ήλθε η είδηση για την εξέγερση του Αλέξανδρου Υψηλάντη και την Επανάσταση στη Μολδοβλαχία, την οποία ο Τσάρος αυστηρά καταδίκασε.

Η διαφωνία μεταξύ του Τσάρου και του Ιωάννη Καποδίστρια δεν άργησε να εκδηλωθεί, ενώ από τα τέλη του 1821 ο Ιωάννης Καποδίστριας είχε χάσει την αυτοκρατορική εύνοια. Στις αρχές του 1822, ο Τσάρος αποφάσισε να του αφαιρέσει την διαχείριση του Ανατολικού Ζητήματος. Στις 19 Αυγούστου του 1822, ο Ιωάννης Καποδίστριας αναχώρησε από την Αγία Πετρούπολη, αφού πρώτα παραιτήθηκε από την Ρωσική κυβέρνηση, και λίγους μήνες αργότερα

εγκαταστάθηκε στην Γενεύη, όπου έχαιρε ιδιαίτερης εκτίμησης, προκειμένου να βοηθήσει την Ελληνική Επανάσταση.

IV. Ο Ιωάννης Καποδίστριας ως πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας.

Αφήνοντας πίσω μια τόσο λαμπρή, διπλωματική, σταδιοδρομία στην Ρωσική αυλή, ο Ιωάννης Καποδίστριας, εκλεγμένος από την Γ΄ Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας, αποβιβάζεται στις 11 Ιανουαρίου του 1828 στην Αίγινα και αντικρίζει μια εικόνα αποκαρδιωτική. Η οποία, όμως, τον οπλίζει και με την αναγκαία σ' εκείνες τις περιστάσεις αποφασιστικότητα, προκειμένου να προσφέρει τα πάντα υπέρ του Ελληνικού Λαού, ο οποίος εμπιστεύθηκε την τύχη του στα χέρια του.

Α. Σύμφωνα με τ' «Απόλογα» για τον Ιωάννη Καποδίστρια του Γ. Τερτσέτη, ο ίδιος τότε είπε:

1. «Είδα πολλά εις την ζωή μου, αλλά σαν το θέαμα όταν έφθασα εδώ εις την Αίγινα δεν είδα παρόμοιο ποτέ, και άλλος να μην το ιδεί…Δεν λυπούμαι, δεν απελπίζομαι· προτιμώ αυτό το σκήπτρο του πόνου και των δακρύων παρά άλλο· ο θεός μου τόδωσε, το παίρνω, θέλει να με δοκιμάσει· είμαι από τη φυλή σας· εις ένα μνήμα μαζί σας θα θαφτώ·…Μη μου ζητείτε ζωγραφιές πολύτιμες εις οικοδόμημα ακόμη ατελείωτο. Μέτρο μας και άστρο εις δεινά ελληνικά, θεραπεία ελληνική. Με το στόμα μας, όχι ως οι χειρούργοι της Ευρώπης κόφτοντες, αλλά με το στόμα μας να βυζαίνομε το έμπυο της πατρίδας μας διά να την γιάνομε».

2. Έτσι, στις 26 Ιανουαρίου 1828, ο Ιωάννης Καποδίστριας ορκίσθηκε Πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας, ανταποκρινόμενος στο κάλεσμα της ελεύθερης, μα μικρής και ρημαγμένης Πατρίδας, για την ανόρθωση και ανασύνταξή της.

Β. Από τα πολλά και άκρως σημαντικά, που έλαβαν χώρα κατά την διάρκεια της σύντομης διακυβέρνησης της Χώρας από τον Ιωάννη Καποδίστρια, αξίζει να σημειωθούν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

1. Με εισήγηση του Ιωάννη Καποδίστρια, η Γ΄ Εθνική Συνέλευση, η οποία, μετά το πέρας των εργασιών της, είχε συγκροτηθεί σε σώμα ως (απλή) Βουλή, ανέστειλε την εφαρμογή του «Πολιτικού Συντάγματος της Ελλάδος» του Συντάγματος της Τροιζήνας και αυτοκαταργήθηκε. Η Βουλή υιοθέτησε ψήφισμα στις 18 Ιανουαρίου του 1828, με το οποίο ίδρυε νέο «προσωρινό» Πολίτευμα, το οποίο ανέθετε όλες τις εξουσίες στον Κυβερνήτη. Σ' επικουρία του Ιωάννη Καποδίστρια θα λειτουργούσε, ως συμβουλευτικό όργανο, το Πανελλήνιο, το οποίο, σύμφωνα με νεότερο ψήφισμα του Κυβερνήτη, θα αποτελούνταν από 27 μέλη που ο ίδιος θα

επέλεγε. Το Πανελλήνιο είχε διαιρεθεί σε τρία τμήματα, τα οποία διατύπωναν γνώμη για τα οικονομικά, τα διοικητικά και τα στρατιωτικά ζητήματα, αντιστοίχως. Ταυτοχρόνως, εξαγγελλόταν η σύγκληση της Δ΄ Εθνικής Συνέλευσης τον Απρίλιο του 1828.

2. Πολλοί άσκησαν κριτική στον Ιωάννη Καποδίστρια, ότι οι επιλογές του αυτές απηχούσαν τις πολιτικές του αντιλήψεις υπέρ της Δεσποτείας και κατά της Δημοκρατίας, πλην όμως λησμονούν ή έστω παραβλέπουν τις συνθήκες, υπό τις οποίες κλήθηκε τότε να κυβερνήσει. Στην πραγματικότητα, όπως προκύπτει από την όλη πολιτική διαδρομή του, ο Ιωάννης Καποδίστριας ήταν βαθιά δημοκράτης με τα δεδομένα της εποχής του, αλλά κατά την ιεράρχηση των στόχων του ως Κυβερνήτης προέταξε το αυτονόητο χρέος του να πράξει ό,τι ήταν ανθρωπίνως δυνατό για ν’ αναταχθεί η Ελλάδα και ο Ελληνικός Λαός ως την δημιουργία του Νεότερου Ελληνικού Κράτους.

Γ. Στο εσωτερικό, ο Ιωάννης Καποδίστριας είχε ν’ αντιμετωπίσει την πειρατεία, την διάλυση του στρατού, καθώς και την κακή οικονομική κατάσταση της Χώρας.

1. Ιδιαίτερη μέριμνα επέδειξε ο Ιωάννης Καποδίστριας για την δημιουργία δικαστηρίων, θεσπίζοντας και Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Στην προσπάθεια αναδιοργάνωσης του Στρατού περιλαμβάνεται και η ίδρυση της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων. Ίδρυσε, επίσης, Εθνικό Νομισματοκοπείο, ενώ καθιέρωσε τον Φοίνικα ως Εθνικό Νόμισμα. Όσον αφορά την εκπαίδευση, ανήγειρε νέα σχολεία, εισήγαγε την μέθοδο του αλληλοδιδακτικού σχολείου και ίδρυσε Εκκλησιαστική Σχολή στον Πόρο. Ανήγειρε, ακόμη, το Ορφανοτροφείο Αίγινας. Δεν ίδρυσε Πανεπιστήμιο, καθώς θεωρούσε ότι έπρεπε να υπάρξουν πρώτα απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης.

Μερίμνησε για τον επανασχεδιασμό και την ανοικοδόμηση Ελληνικών Πόλεων, όπως το Ναύπλιο, το Άργος, το Μεσολόγγι και η Πάτρα, έργο που ανέθεσε στον Κερκυραίο αρχιτέκτονα Σταμάτιο Βούλγαρη. Σημαντική ήταν και η συμβολή του στο εμπόριο, με την παραχώρηση δανείων στους νησιώτες, για την αγορά πλοίων και την κατασκευή ναυπηγείων στον Πόρο και το Ναύπλιο.

Τον Οκτώβριο του 1829, ίδρυσε το πρώτο Αρχαιολογικό Μουσείο στην Αίγινα. Όσον αφορά την Ελληνική Οικονομία, ο Ιωάννης Καποδίστριας επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την γεωργία, βασική πηγή πλούτου της Ελλάδας. Ίδρυσε την Γεωργική Σχολή της Τίρυνθας και ενεθάρρυνε την καλλιέργεια της πατάτας. Επίσης, προσπαθώντας να ενισχύσει την Ελληνική Οικονομία, ο Ιωάννης Καποδίστριας ίδρυσε την «Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα», η οποία όμως απέτυχε. Είτε γιατί, κατά μία άποψη, το Δημόσιο εκμεταλλευόταν χωρίς όρους τα χρήματα

των καταθέσεων, είτε εξαιτίας της αντίθεσης των προυχόντων προς το καποδιστριακό καθεστώς και της έλλειψης εμπιστοσύνης προς τον νέο αυτό θεσμό. Σχετικά με την εσωτερική του πολιτική, πρέπει να μνημονευθεί η μεγάλη έμπρακτη συμβολή του φίλου του Ιωάννη Καποδίστρια Ελβετού τραπεζίτη Εϋνάρδου, ο οποίος δικαίως θεωρείται και ο θεμελιωτής της μακράς και ανέφελης Ελληνο-Ελβετικής Φιλίας.

2. Όσον αφορά την εξωτερική πολιτική του Ιωάννη Καποδίστρια αξίζει να υπογραμμισθεί ότι, μετά από διαπραγματεύσεις, υπογράφηκε το Πρωτόκολλο του Λονδίνου, το 1830, με το οποίο αναγνωριζόταν η ανεξαρτησία της Ελλάδας, η οποία θα επεκτεινόταν νότια της συνοριακής γραμμής που όριζαν οι ποταμοί Αχελώος και Σπερχειός. Η συμβολή του Ιωάννη Καποδίστρια στην οριστική διατύπωση και στην τελική υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Λονδίνου το 1830 υπήρξε καθοριστική.

Επίλογος

Συμπερασματικώς, ο Ιωάννης Καποδίστριας αφιέρωσε, κυριολεκτικώς, τον εαυτό του στον ιερό σκοπό της δημιουργίας, εκ του μηδενός, σύγχρονου Ελληνικού Κράτους, βάζοντας τις βάσεις για μιαν Ελλάδα αντάξια του παρελθόντος της αλλά και της προοπτικής της. Ακαταπόνητος και αποφασιστικός, εργάσθηκε «με λογισμό και μ’ όνειρο», για να θυμηθούμε τον στίχο του Διονυσίου Σολωμού στους «Ελεύθερους Πολιορκημένους».

Μόλις τριάμισι χρόνια μετά την ανάληψη των καθηκόντων του, στις 27 Σεπτεμβρίου του 1831, η δολοφονία του στο Ναύπλιο, καθαρώς πολιτική δολοφονία, από τον Κωνσταντίνο και τον Γιώργο Μαυρομιχάλη –και εκείνους βεβαίως που κρύβονταν πίσω τους, ως ηθικοί αυτουργοί, εντός και εκτός Ελλάδας- έβαλε θλιβερό τέλος στο μεγαλόπνοο έργο του και βύθισε τον Ελληνικό Λαό σε βαρύ πένθος.

Εάν δεν είχε δολοφονηθεί ο Ιωάννης Καποδίστριας και, επέκεινα, εάν είχε ολοκληρώσει την θητεία του και το έργο του, μάλλον η Ελλάδα δεν θα είχε καταλήξει να δεχθεί το καθεστώς μοναρχίας που εγκαθιδρύθηκε με την έλευση του Όθωνος. Στην Ελλάδα μάλλον θα είχε εμπεδωθεί μια δημοκρατική διακυβέρνηση, εναρμονισμένη με την βούληση και την νοοτροπία των Ελλήνων, όπως αυτή είχε διαφανεί καθ’ όλη την διάρκεια του Αγώνα μετά την Εθνεγερσία του 1821.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η μνήμη του Ιωάννη Καποδίστρια, ιδίως κατά την σημερινή πολλαπλώς κρίσιμη συγκυρία, δεν ανήκει μόνο στην Ιστορία. Αποτελεί,

για όλους μας, δείκτη πορείας, προκειμένου ν’ αντιληφθούμε, καθένας στο μέτρο που του αναλογεί, για την Ελλάδα μας αυτό που συμπυκνώνει καιρίως ένας στίχος του Ιωάννη Πολέμη: «Τι έχασε, τι έχει, τι της πρέπει».